

09 березня 2022 року

Увечері 24 лютого 2022 року Чорнобильська зона відчуження і всі об'єкти **Чорнобильської** атомної електростанції були захоплені російськими військовими. Усі співробітники станції опинились у статусі заручників і перебувають у такому стані вже чотирнадцятий день. Військовими було захоплено сховища відпрацьованого ядерного палива – СВЯП-1, СВЯП-2; новий безпечний конфайнмент об'єкта «Укриття»; блоки №№ 1, 2, 3 ЧАЕС, які на етапі зняття з експлуатації. 09 березня 2022 року відбулось знеструмлення Чорнобильської АЕС та зони відчуження, де знаходиться 20 тисяч відпрацьованих паливних збірок, які потребують постійного охолодження. Варто зауважити, що без електропостачання не працює система вентиляції, що призводить до значного опромінення персоналу, та система пожежогасіння. Якщо не буде охолодження, зросте температура, виникне паріння і вихід радіоактивних речовин, які вітром можуть бути перенесені до Білорусі, Росії, Європейського Союзу. Через проведення активних бойових дій провести ремонтні роботи видається неможливим. Система моніторингу ядерних матеріалів на Чорнобильській АЕС уже припинила передавання даних до МАГАТЕ. За словами голови «Енергоатому» Петра Котіна, за нинішніх погодних умов ситуація близько семи діб буде без тяжких наслідків, адже зараз дизель-генератори забезпечують охолодження. Після знеструмлення **Чорнобильської** АЕС без електрики опинилися населені пункти біля зони відчуження, зокрема 25 тисяч населення у місті Славутич.

Захоплення такого об'єкту є грубим порушенням п. 1 ст. 56 **Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.**, що передбачає: *«Установки та споруди, що містять небезпечні сили, а саме греблі, дамби та **атомні електростанції**, не повинні ставати об'єктом нападу навіть у тих випадках, коли такі об'єкти є військовими об'єктами, якщо такий напад може спричинити вивільнення небезпечних сил та наступні тяжкі втрати серед цивільного населення.*

Пересуваючись зоною відчуження російські танки та техніка розворушили верхній шар ґрунту, що призвело до підвищення рівня радіації довкола. Потрібно розуміти, що військові також зазнають значного опромінення в зоні відчуження. Такими діями порушується ст. 55 **Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.**, відповідно до п. 1 якої *«при веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довгочасної і серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення»,* а також п. 3 ст. 35, яка закріплює заборону *«застосовувати методи або засоби ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої, довгочасної і серйозної шкоди природному середовищу».*

У Бучанському районі Київської області російські окупанти продовжують утримувати цивільне населення в облозі. Немає доступу та зв'язку з понад 10 населеними пунктами. Там проживають жінки, діти, люди похилого віку. Військові прикриваються ними як живим щитом. За інформацією місцевих жителів російські військові ведуть обстріл житлових будинків, здійснюють мародерство, вбивають та гвалтують жінок та дівчат. Такими діями порушуються положення **п. 2 ст. 51 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.**, відповідно до якої *«цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападів. Заборонено акти насильства чи загрози насильства, що мають головною метою тероризувати цивільне населення.»*. Окрім того, відповідно до **ст. 57 Додаткового протоколу 1977 року до Женевських конвенцій 1949 р.** при проведенні воєнних операцій повинна постійно виявлятися турбота про те, щоб оберігати цивільне населення, цивільних осіб і цивільні об'єкти.

Проведено евакуацію по гуманітарних коридорах із міст **Ізюм, Волноваха, Ірпінь, Буча, Суми, Харків, Маріуполь**. Було евакуйовано понад 60 тисяч людей.

Відповідно до **п. 4 ст. 51 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.** заборонено здійснювати напади невибіркового характеру, що було суворо порушено 09 березня 2022 року у містах **Житомир, Ізюм, Охтирка, Харків, Суми, Чернігів**, де окупанти продовжують невибіркові обстріли цивільних міст. Це є також порушенням **п. 2 ст. 35 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.**, яка закріплює, що *«заборонено застосовувати зброю, снаряди, речовини й методи ведення воєнних дій, здатні завдати надмірних пошкоджень або надмірних страждань»*. У місті **Житомир** внаслідок авіаудару російських військових пошкоджено котельню, яка забезпечувала третину міста, у лікарнях вибило вікна, зруйновано житловий будинок. **Ст. 57 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.** закріплює, що *«при проведенні воєнних операцій повинна постійно виявлятися турбота про те, щоб оберігати цивільне населення, цивільних осіб і цивільні об'єкти... Ті, хто планує напад або приймає рішення про його здійснення ... вживають усіх практично можливих запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з тим, щоб уникнути випадкових втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і випадкової шкоди цивільним об'єктам і, в усякому випадку, звести їх до мінімуму.»*

У місті **Маріуполь**, де було обстріляно та зруйновано дитячу лікарню, пологовий будинок №2 (поранено 17 людей, вбито – 3, серед яких одна дитина). Нагадаємо також, що медичні установи захищаються міжнародним гуманітарним правом та не можуть бути об'єктом нападу (**ст. 12 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.**).

Також було зруйновано один із корпусів Приазовського державного технічного університету. За даними міського голови за час обстрілів у **Маріуполі** загинуло 1300 цивільних осіб. **Ст. 48 Додаткового протоколу**

(I) до Женевських конвенцій 1949 р. передбачає, що «для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів».

У північних районах **Київської** області також зафіксовані випадки переодягання військових у цивільний одяг та викрадення автомобілей із фермерських господарств та приватної власності. Такі дії можна кваліфікувати як віроломство, заборонене **ст. 37 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.**, відповідно до якої «заборонено вбивати, завдавати поранення або брати в полон противника, вдаючись до віроломства, зокрема, симулювання володіння статусом цивільної особи або некомбатанта».

Нагадаємо також, що **п. а) ст. 53 Додаткового протоколу (I) до Женевських конвенцій 1949 р.** «забороняє здійснювати будь-які ворожі акти, спрямовані проти історичних пам'яток, творів мистецтва або місць відправлення культів, які є культурною або духовною спадщиною народів». Однак, від збройного нападу 07 березня 2022 року було зруйновано два древніх храми на **Житомирщині** (село В'язівка) та **Київщині** (село Заворичі), а також внаслідок обстрілів постраждав монастир у **Чернігові**.

**Описані в інформаційно-аналітичній довідці факти підтверджені матеріалами Міністерства оборони України*